

УДК 336.22

Горобінська І. В.,
асистент кафедри фінансів Національного транспортного університету

ОПОДАТКУВАННЯ ТРАНСПОРТНИХ ПІДПРИЄМСТВ В СИСТЕМІ ПОДАТКОВОГО РЕФОРМУВАННЯ В УКРАЇНІ

У статті обґрунтовано порядок реформування системи оподаткування транспортних підприємств. Дослідження проводиться в такому напрямі: сучасний стан, проблеми та перспективи розвитку. Запропоновано систему заходів з удосконалення оподаткування транспортних підприємств.

Ключові слова: транспортна галузь, транспортні підприємства, система оподаткування, податкове реформування.

The article grounds the order of reforming of the transport enterprises' taxation system in Ukraine. Exploration has been conducted in the following direction: current situation, problems and perspectives of development. System of activities on improvement of transport enterprises' taxation has been offered.

Keywords: transport branch, transport enterprises, taxation system, tax reforming.

Постановка проблеми. Необхідність здійснення радикальної податкової реформи не викликає жодних сумнівів серед представників політичної та економічної еліти. Однією з важливих складових реформування податкової системи України є радикальне посилення її позитивного впливу на формування повноцінних суб'єктів ринку і створення конкурентного середовища як механізму реалізації найбільш ефективних господарських рішень. Фіскальна спрямованість податкової політики держави, як показує досвід, не збільшує обсяги надходжень до бюджету, а знижує ділову активність, веде до збільшення тіньової економіки, що призводить до зменшення видатків бюджету. Першочерговими завданнями для створення ефективної системи оподаткування є розробка концептуальних засад чергового етапу податкового реформування та зміна ідеології податкової системи в напрямку посилення її стимулюючої дії.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Проблеми і недоліки податкової політики, шляхи реформування та заходи щодо збільшення її ефективності досліджували в низці наукових праць українські вчені: О. Д. Василик, В. М. Суторміна, А. М. Соколовська, В. М. Федосов, Л. М. Шаблиста, Ф. О. Ярошенко, П. В. Мельник, В. Л. Андрущенко, В. М. Мельник. Проблеми і перспективи розвитку транспортних підприємств аналізували: Л. Г. Харсун, В. Г. Шинкаренко, О. П. Левченко, М. Н. Бідняк, В. В. Біліченко, Н. М. Левчук та інші.

Незважаючи на значний інтерес до порушеної проблеми в науковій, економічній і політичній сферах, залишаються невирішеними питання реформування системи оподаткування господарської діяльності транспортних підприємств.

Мета і завдання дослідження. Основними завданнями цієї роботи є оцінка наявних концепцій реформування податкової системи України і концепції реформування транспортного сектора економіки, розробка на їх основі порядку реформування системи оподаткування транспортних підприємств та науково-методичного забезпечення його реалізації. Дослідження проводиться в таких аспектах: аналіз стану транспортної галузі, оцінка наявних проблем та заходи їх вирішення, виділення позитивних і негативних наслідків податкового реформування, конкретизація напрямів подальшого розвитку.

Виклад основного матеріалу. Сьогодні транспортна галузь займає важливе місце в економіці України та має значну питому вагу у створенні вального внутрішнього продукту. Розвиток транспортної галузі та створення умов для збільшення її ефективності здійснює мультиплікативний вплив на всю економіку. Тому удосконалення оподаткування транспортних підприємств має призвести до підвищення ефективності функціонування всіх галузей.

Державне регулювання і управління в транспортній сфері здійснюється шляхом реалізації окремих типів політики: транспортної, тарифної, амортизаційної, податкової, фінансово-кредитної, майнової, інвестиційної, кадрової. Домінуючий вплив належить податковій політиці, яка сьогодні має суто фіскальну спрямованість і характеризується значними недоліками: високим податковим навантаженням, нестабільністю податкового законодавства, розбалансованістю дії принципів системи оподаткування, наростаючою неузгодженістю інтересів суб'єктів податкових відносин.

Відсутність обґрунтованої податкової політики призвела до виникнення економічних і соціальних проблем: відсутність

ефективної бюджетної політики, спрямованої на стимулювання зростання фінансових ресурсів; зростання інфляції, яке вимагає збільшення бюджетного фінансування щодо підтримки соціальних програм; загострення дефіциту обігових коштів, що вимагає підтримки соціально важливих галузей; значний рівень тіньової економіки; низький рівень конкурентоспроможності й привабливості для іноземних інвестицій; недостатність фінансового потенціалу та економічної бази.

Шляхом реформування і удосконалення політики у сфері оподаткування можливо досягти значних позитивних змін не тільки в транспортній галузі, але й в економіці України в цілому.

У той же час проблеми транспортних підприємств накопичуються і негативно впливають на розвиток всієї галузі. До числа основних проблем належать: застарілі рухомий склад і матеріально-технічна база, спад обсягів перевезень, недосконалі транспортна інфраструктура, критичний рівень фінансового стану, недостатнє науково-методичне забезпечення, невідповідність характеристик рухомого складу потребам перевезень, зростання цін на матеріальні ресурси, низькі темпи впровадження ресурсозберігаючих технологій, недостатність джерел фінансування, нестача інвестицій у фінансування технологічної модернізації розвитку транспорту; недосконалість нормативно-правового забезпечення діяльності [2, 4, 7].

Це призводить до негативних наслідків: зростання потреб у реконструкції, ремонті та технологічному обслуговуванні, до значного зниження реальних доходів транспорту, низької конкурентоспроможності транспортного комплексу на зовнішньому і внутрішньому ринку та невикористання потенційних можливостей щодо розвитку експорту транспортних послуг.

З урахуванням наявних проблем перед АТП постають такі завдання: оновлення рухомого складу, зниження рівня цін, зростання кількості та якості послуг, оновлення інформаційних баз, пошук нових джерел фінансування, забезпечення регулярності перевезень та стабільної діяльності, підвищення конкурентоспроможності тощо.

Для розв'язання цих завдань підприємствам необхідно вивільнити додаткові фінансові ресурси. Вивільнення фінансових ресурсів надасть можливість розширення виробництва і оновлення основних засобів, збільшення рентабельності, підвищення продуктивності праці, забезпечення зростання інвестицій в основний капітал, збільшення прибутку, а врешті-решт призведе до зростання доходної частини бюджету.

Однією з необхідних передумов вирішення наявних проблем є чітке формування стратегії транспортних підприємств. Стратегія являє собою цілісну програму дій, яка визначає пріоритетні завдання для досягнення ефективної діяльності підприємства на перспективу. Вона забезпечує вибір пріоритетних цілей та врегульовує механізм їхньої реалізації шляхом оцінки наявних можливостей, ресурсів і резервів для забезпечення максимально ефективного використання потенціалу підприємства.

Стратегія діяльності транспортних підприємств спрямована на досягнення таких цілей: зміцнення фінансового потенціалу, нарощення виробничого потенціалу, підвищення ефективності діяльності та фінансової стійкості.

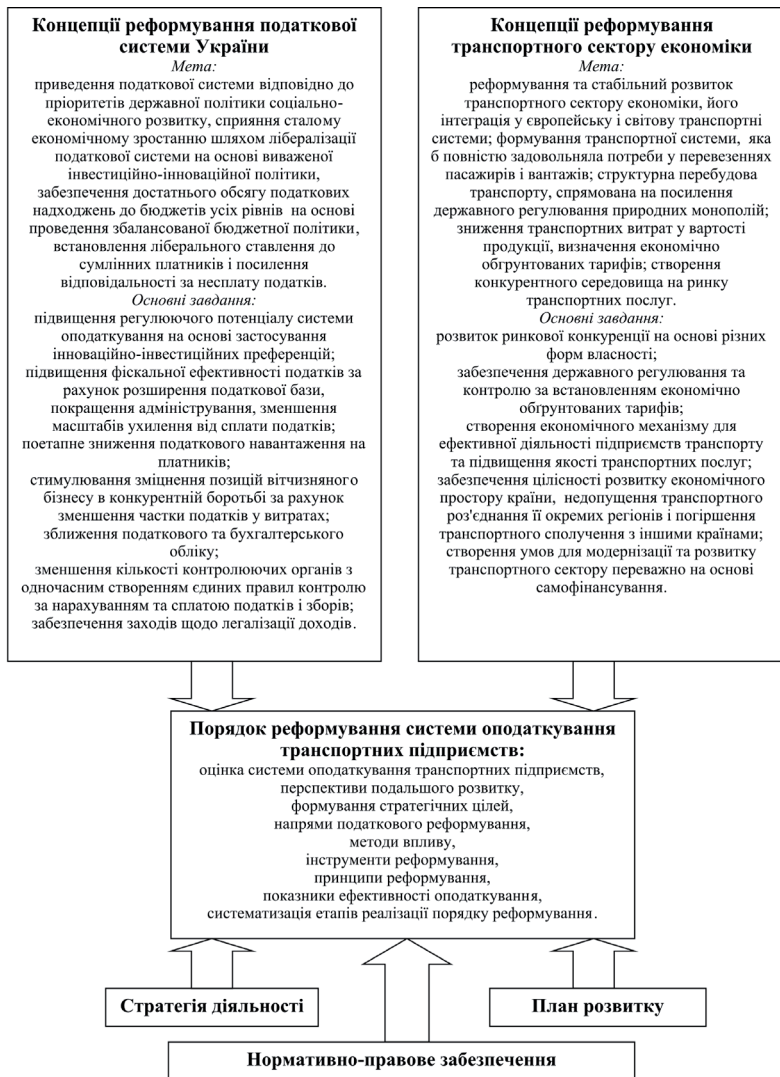
Існування стратегії зумовлює необхідність формування мети та основних шляхів її досягнення, отже, створюється загальний план розвитку транспортних підприємств. З урахуванням стратегії і плану розвитку здійснюється розробка порядку реформування системи оподаткування транспортних підприємств.

Порядок реформування системи оподаткування транспортних підприємств передбачає розробку науково-методичного забезпечення його функціонування і концептуальних засад, що мають ґрунтуватися на поєднанні основних положень концепції реформування податкової системи України [1] та концепції реформування транспортного сектору економіки [2] (рис. 1).

Під науково-методичним забезпеченням порядку реформування системи оподаткування транспортних підприємств розуміється сукупність науково обґрунтованих принципів, орієнтирів та напрямів податкового реформування, формування стратегічних цілей, інструментів та методів досягнення мети, а також систематизація етапів реалізації порядку реформування та аналіз показників ефективності оподаткування.

Концептуальними засадами реформування системи оподаткування транспортних підприємств мають стати:

1. Зниження податкового навантаження шляхом удосконалення методики розрахунку окремих податків, що мають найбільшу питому вагу в доходах підприємств, разом з переглядом їх податкових ставок (податок на прибуток, податок на додану вартість, податок з власників транспортних засобів, відрахування з фонду оплати праці).

Рис. 1. Порядок реформування системи оподаткування транспортних підприємств

2. Підвищення якості та кількості послуг, підвищення рентабельності перевезень, спрямування вивільнених коштів на

вирішення найбільш актуальних проблем транспортних підприємств, їхню модернізацію.

3. Вдосконалення чинного законодавства шляхом гармонізації чинних нормативно-правових актів, забезпечення їхньої стабільності та адаптації до законодавства ЄС.

4. Створення сприятливих умов для суб'єктів оподаткування шляхом надання цільових субсидій, дотацій, компенсацій, податкових пільг, визначення додаткових джерел фінансування.

5. Регулювання бази оподаткування шляхом аналізу чинників, що впливають на базу оподаткування та її розширення.

6. Підвищення доходності перевезень шляхом ефективного управління витратами, удосконалення методики розрахунку собівартості, зменшення частки податків у витратах, удосконалення тарифної політики.

7. Підвищення регулюючого впливу системи оподаткування транспортних підприємств разом з посиленням контролю за нарахуванням і сплатою податків та інших обов'язкових платежів.

8. Підвищення інвестиційної привабливості шляхом зростання фінансової стійкості й ефективного використання інвестицій.

Висновки. На основі проведеного дослідження було розроблено порядок реформування системи оподаткування транспортних підприємств, який ґрунтується на поєднанні основних засад концепції реформування податкової системи та концепції реформування транспортного сектору економіки, а також враховує стратегію розвитку підприємства. Визначено концептуальні засади податкового реформування транспортних підприємств, реалізація яких зробить можливим створення оптимальної системи оподаткування, що збалансує інтереси суб'єктів податкових відносин, забезпечить стимулювання розвитку економіки, заохочення інноваційного оновлення і зростання виробництва.

Література

1. Концепція реформування податкової системи України. – Розпорядження Кабінету Міністрів України від 19 лютого 2007 р. № 56-р.

2. Концепція реформування транспортного сектору економіки. – Постанова Кабінету Міністрів України від 9 листопада 2000 р. – № 1684.

3. Закон України “Про транспорт” № 232/94-ВР від 10.11.1994 зі змінами і доповненнями.

4. Бідняк М. Н., Біліченко В. В. Виробничі системи на транспорті: теорія і практика. Монографія. – Вінниця: УНІВЕРСУМ-Вінниця, 2006. – 176 с.

5. Податкові важелі та стимули розвитку господарських систем (теоретичні засади та практика використання): Монографія / За загальною редакцією Андрущенка В. Л., Мельника В. М. – Ірпінь: Національний університет ДПС України, 2006. – 210 с.

6. Харсун Л. Г. Інтеграція України в європейську транспортну систему // Вісник Київського національного університету ім. Т. Шевченка. – 2004. – № 72. – С. 50-52.

7. Шинкаренко В. Г., Левченко О. П. Формирование стратегии развития АТП // Економіка транспортного комплексу: Зб. наук. пр. – Харків: ХНАДУ. – 2004. – Вип. 7. – С. 88-99.